

1.

2. Myśl reformatorska w twórczości Ignacego Krasickiego

a. 1. Cele lekcji

i. a) Wiadomości

Uczeń:

- zna twórczość Ignacego Krasickiego,
- rozumie pojęcia: hymn, satyra, bajka, reformacja,
- rozumie tendencje i hasła myśli reformatorskiej Ignacego Krasickiego .

ii. b) Umiejętności

Uczeń:

- potrafi dokonać samodzielnej interpretacji wybranego utworu Ignacego Krasickiego ,
- potrafi wymienić hasła charakterystyczne dla reformacji,
- potrafi wymienić tytuły poznanych utworów literackich Ignacego Krasickiego,
- potrafi dokonywać samodzielnych refleksji i przemyśleń
- zdobywa umiejętności prowadzenia dyskusji.

b. 2. Metoda i forma pracy

dyskusja, praca z tekstem – interpretacja, mapa mentalna, burza mózgów

c. 3. Środki dydaktyczne

portret Ignacego Krasickiego

podręcznik

tablica do rysowania mapy mentalnej

d. 4. Przebieg lekcji

i. a) Faza przygotowawcza

1. Zapoznanie uczniów z tematem lekcji.
2. Nauczyciel prezentuje uczniom portret Ignacego Krasickiego i prosi o krótkie przypomnienie biografii poety. Uczniowie mogą odczytać biografię z podręcznika.
3. Następnie prosi uczniów o zaprezentowanie przygotowanych informacji o reformacji ([załącznik 1](#) . – przykład treści prezentowanych przez uczniów w tym momencie).

b) Faza realizacyjna

1. Nauczyciel prosi uczniów o odnalezienie w podręcznikach i ciche przeczytanie następujących utworów Ignacego Krasickiego:

Hymn do miłości ojczyzny

Satyra *Do króla*

Satyra *Pijaństwo*

Satyra *Świat zepsuty*

Bajka *Malarze*

Bajka *Wół minister*

Bajka *Szczur i kot*

2. Nauczyciel omawia z uczniami poszczególne utwory. Najpierw należy przypomnieć tutaj cechy omawianych gatunków literackich – hymn, satyra, bajka. Następnie uczniowie wypisują tematy przeczytanych utworów na tablicy. Po omówieniu utworu pod każdym tytułem wypisują problem, który porusza dane dzieło ([załącznik 2.](#) – mapa mentalna)

3. Nauczyciel informuje uczniów, że właśnie ta problematyka ujawnia reformatorskie myśli twórczości Ignacego Krasickiego.

ii. c) Faza podsumowująca

1. Nauczyciel dyskutuje z uczniami na temat – Który z poznanych utworów Ignacego Krasickiego porusza problemy dzisiejszej Polski? Ta część lekcji służy powtórzeniu znajomości twórczości poety ([załącznik 3.](#) – utwory, które powinni poruszyć w dyskusji uczniowie).
2. Zadanie pracy domowej – Dlaczego Ignacego Krasickiego nazywano “księciem poetów”? Dowolna forma wypowiedzi.

e. 5. Bibliografia

Adamczyk Maria, Chrzastowska Bożena, *Starożytność – Oświecenie*, WSiP, Warszawa 1996.

Krasicki Ignacy, *Satyry*, oprac. Jan Kott, Książka i Wiedza, Warszawa 1952.

Krasicki Ignacy, *Wybór liryków*, oprac. Sante Graciotti, Ossolineum, Wrocław 1985.

f. 6. Załączniki

[załącznik 1.](#) – informacje o reformacji – notatka dla nauczyciela

Reformacja, ruch religijny, kulturalny i społeczny, zapoczątkowany ogłoszeniem w Wittenberdze przez M. Lutra (1517) 95 tez dotyczących konieczności zreformowania bogacącego się i odchodzącego od zasad wiary Kościoła katolickiego. Postulaty te zostały poparte przez chłopów w wojnie chłopskiej w 1525. W 1529 na sejmie w Spirze miał miejsce protest zwolenników luteranizmu (6 księstw i 14 miast Rzeszy Niemieckiej) przeciwko poglądom katolickiej większości. Stał się on początkiem formowania się Kościołów protestanckich, odrzucających zwierzchnictwo papieża i nawiązujących w swych doktrynach do samodzielnych interpretacji *Biblii* (Pismo Święte), którą uznano za jedyne źródło objawienia (przy ogólnym zanegowaniu tradycji i dogmatyki katolickiej).

Z Niemiec ruch reformacyjny rozszerzył się na: Skandynawię, Francję (hugenoci), Czechy, Węgry, Polskę, Niderlandy, Anglię (anglikanizm), Szwajcarię (w której działali dwaj wielcy przedstawiciele protestantyzmu: U. Zwingli oraz przybyły z Francji J. Kalwin).

Reformacja oderwała od Kościoła katolickiego ok. 1/3 ówczesnej Europy. Sobór trydencki (1543-1563) odrzucił ugodę z protestantami uznając ich za heretyków i podejmując działania przeciwko nim. Później protestantyzm rozszerzył się i objął liczne ruchy i ugrupowania religijne pojawiające się w

XVII i XVIII w. ("druga reformacja").

Reformacja w Polsce

Podłoże, na którym rozwinął się ruch reformacyjny w Polsce, było podobne jak w innych krajach europejskich. Jedną z głównych przyczyn niechęci do Kościoła katolickiego był posiadany przez niego majątek oraz liczne przywileje, zezwalające na wywieranie znacznych wpływów na politykę państwową, stąd ruch reformacyjny miał w dużej mierze charakter walki społeczno-ekonomicznej, zmierzającej do zniesienia tych uprawnień.

Grunt pod reformację został przygotowany przez husytyzm, który do początku XVI w. miał w Polsce licznych zwolenników. Ponadto w latach 1546-1551 w Wielkopolsce szukali schronienia przed represjami husyci czescy, tzw. bracia czescy, którzy wzmocnili miejscowy ruch reformacyjny.

Wystąpienie M. Lutra spotkało się początkowo z odzewem ze strony mieszczaństwa miast zachodniej i południowo-zachodniej Polski, Śląska, Wielkopolski i Pomorza, gdzie bliskie były kontakty z Niemcami (jednym z głównych ośrodków oddziaływania protestantyzmu na ziemie polskie stał się Wrocław, który już w 1521 otworzył swe bramy dla luteranizmu). Pod opieką Albrechta Hohenzollerna Prusy Książęce (po sekularyzacji w 1525) stały się ośrodkiem propagandy protestanckiej na całą północną Polskę i Litwę (w Królewcu wydano pierwszą *Biblię* w języku polskim). W późniejszym okresie Zygmunt II August umożliwił ugruntowanie się luteranizmu w sekularyzowanym w 1561 księstwie Kurlandii. Bez większych oporów luteranizm został wprowadzony na Pomorzu Zachodnim, gdzie tamtejszy sejm zatwierdził w 1534 jego przyjęcie. Na Śląsku, mimo poparcia większości mieszczan i feudałów świeckich dla luteranizmu, opór władz habsburskich doprowadził do trwałego podziału religijnego Ślązaków na protestantów i katolików.

Równocześnie już w 1520 Zygmunt I Stary wydał edykt zakazujący głoszenia nauki Lutra i wyjazdów za granicę do centrów objętych przez jego zwolenników. Podobne edykty wydawano do 1543, choć praktycznie nie wyciągano poważniejszych konsekwencji w stosunku do naruszających te zakazy. Zygmunt II August był bardziej tolerancyjny wobec nowinek religijnych. Wprawdzie w 1550 ukazał się edykt królewski nakazujący szlachcie, pod groźbą najwyższych kar, porzucenie wszelkich herezji, jednakże do jego wykonania już nie doszło.

W tym czasie największe wpływy w Rzeczypospolitej zdobył kalwinizm, który znajdując zwolenników szczególnie wśród szlachty, akceptującej jego demokratyczne tendencje oraz decentralistyczne założenia, stał się czynnikiem scalającym opozycję, dążącą do uzależnienia władzy państwowej od reprezentacji społeczeństwa i przyznania mu prawa oporu przeciwko nadużyciom ze strony monarchy. Kalwinizm rozprzestrzenił się zwłaszcza w Małopolsce i na Litwie. W 1552 jego zwolennicy wystąpili z projektem utworzenia podporządkowanego państwu Kościoła narodowego (wzorowanego na angielskim), mającego zjednoczyć wszystkie wyznania chrześcijańskie, łącznie z prawosławiem. Propozycja zwołania soboru narodowego, podniesiona na sejmie w 1555, została zaakceptowana zarówno przez Zygmunta II Augusta, jak i biskupów katolickich, odrzucona natomiast przez Stolicę Apostolską (nie wyrażającą ponadto zgody na odprawianie mszy w języku polskim, komunie pod dwiema postaciami i zniesienie celibatu księży), co doprowadziło do osłabienia zależności Kościoła polskiego od papieża (m.in. zaprzestanie płacenia świętopietrza).

W latach 1562-1565 doszło wśród wyznawców kalwinizmu do rozłamu, w którego wyniku powstał tzw. zbór większy (kalwiński) i zbór mniejszy (ariański). Przyczyną rozłamu były spory doktrynalne i konflikty społeczne, zapoczątkowane przez przybyłych do Polski włoskich antytrynitarzy, których poglądy miały bezpośredni wpływ na powstanie arianizmu polskiego (bracia polscy). Radykalizm dogmatyczny i społeczny arian skazywał ich na izolację i niechęć otoczenia, co znalazło swoje odbicie w niedopuszczeniu braci polskich do tzw. ugody sandomierskiej 1570, która wzmocniała pozycję protestantów wobec katolików. Konfederacja warszawska uchwalona w 1573 zakończyła okres

rozkwitu reformacji, gwarantując m.in. wieczny pokój między różniącymi się w wierze (od słów użytych w tekście dokumentu: *dissidentes de religione* - "rozróżnieni w wierze", katolicy zaczęli nazywać wszystkich protestantów mianem dysydentów), w praktyce nie potrafiła jednak powstrzymać narastającej nietolerancji i kontrreformacji.

Reformacja wpłynęła pozytywnie na rozwój polskiej kultury, przyczyniając się m.in. do rozkwitu piśmiennictwa narodowego (towarzyszył temu rozwój drukarni, wydających *Biblię* i polemiczne utwory w języku polskim). Czołowi barokowi poeci polscy - Jan Andrzej i Zbigniew Morsztynowie oraz W. Potocki byli zwolennikami arian, M. Rej - kalwinistą. Również wybitny pisarz polityczny tego okresu, A. Frycz Modrzewski, był związany z kręgiem humanistów protestantów.

Różnowiercy przyczynili się także do rozwoju szkolnictwa, zakładając liczne szkoły średnie wzorowane na zachodnich gimnazjach. Do najwcześniej powstałych szkół związanych z reformacją należało gimnazjum w Pińczowie (1551), początkowo kalwińskie, następnie ariańskie, w ślad za którym powstały miejskie gimnazja luterzańskie w Gdańsku (1558) i Toruniu (1568) oraz kalwińskie w Secyminie, Łańcucie i Lewartowie. Wybitną pozycję zajmowała również szkoła prowadzona przez braci czeskich w Lesznie, której rektorem był J.A. Komensky. Europejski rozgłos zdobyła Akademia Rakowska.

Jednym z bardziej znanych działaczy reformacyjnych był J. Łaski, który próbował doprowadzić do zjednoczenia kościołów protestanckich w Polsce.

Pisma braci polskich, S. Przypkowskiego, J. Szlichtynga czy A. Wiszowatego, czytowane w następnym stuleciu w zachodniej Europie, wywarły wpływ na kształtowanie się idei wczesnego Oświecenia.

b). **Załącznik 2.** – mapa mentalna – w tabeli

- *Hymn do miłości ojczyzny*: istota patriotyzmu, człowiek powinien się poświęcać dla swojego kraju
- Bajka *Wół minister* Satyra *Do króla*: obrona dobrego władcy przed niesłuszną krytyką, demaskuje głupotę rodaków i wsteczne myślenie
- Satyra *Pijaństwo*: pijaństwo zgubą człowieka
- Satyra *Świat zepsuty*: krytyka czasów współczesnych poecie – pełnych, szyderstwa i zepsucia
- Bajka *Malarze*: w świecie rządzi nie tyle prawda, co spryt i przebiegłość
- Bajka *Wół minister* : źle dobrana władza szybko doprowadza kraj do upadku, podkreśla znaczenie rozsądku
- Bajka *Szczur i kot*: ostrzega przed pychą człowieka

c). **Załącznik 3** – utwory, którymi znajomością powinni wykazać się w dyskusji uczniowie – notatka dla nauczyciela:

- *Hymn do miłości ojczyzny*
- Satyry: *Do króla*, *Pijaństwo*, *Świat zepsuty*, *Żona modna*
- Bajki: *Malarze*, *Kruk i lis*, *Szczur i kot*, *Wół minister*, *Ptaszki w klatce*, *Dewotka*
- *Monachomachia*
- *Antymonachomachia*

7. Czas trwania lekcji

45 minut

8. Uwagi do scenariusza

lekcja jest podsumowaniem znajomości twórczości Ignacego Krasickiego